

29è FESTIVAL de MÚSIQUES de TORROELLA de MONTGRÍ

Del 17 de juliol al 26 d'agost de 2009

Membre de l'Associació Europea de Festivals
Declarat Festival Estratègic per la Generalitat de Catalunya

Del Siglo Pla.

Manuscrit d'una obra dels germans Pla

Amb la col·laboració de:

CAIXA CATALUNYA
OBRA SOCIAL

Darrere d'aquest edifici hi ha cultura.
Darrere d'aquest edifici hi ha una Obra Social.

La Pedrera de CAIXA CATALUNYA

Vine a visitar-nos:

Exposició permanent que permet conèixer:

- l'Espai Gaudí
- el Pis de La Pedrera de Caixa Catalunya
- el terrat

La Pedrera de Caixa Catalunya. Passeig de Gràcia, 92.
Informació al 902 400 973. obrasocial.caixacatalunya.com

CAIXA CATALUNYA
OBRA SOCIAL

ACCIONS SOCIALS CULTURA INVESTIGACIÓ MEDI AMBIENT

Dissabte 18 de juliol

22.00 h / Església

Concert

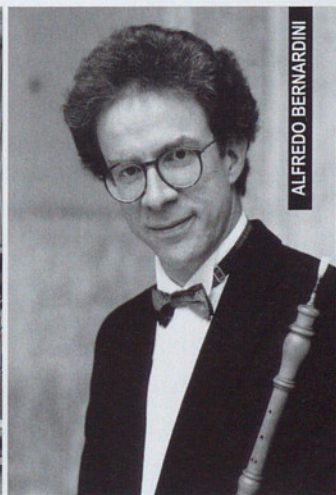
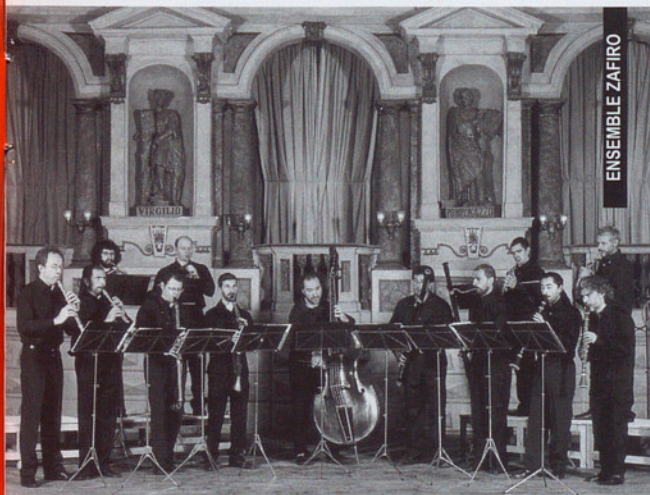
02

LA TROBADA APÒCRIFA ENTRE ELS GERMANS PLA I HÄNDEL

Ensemble Zefiro

Alfredo Bernardini, director

Georg Friedrich Händel: *Suite en Fa Major de la Música Aquàtica HWV 348*; **Josep i Joan Baptista Pla:** *Concert en Re Major per a 2 oboès, cordes i baix continu*; **Josep i Joan Baptista Pla:** *Concert en Do Major per a oboè, 2 trompes, corda i baix continu (primera audició en temps moderns)*; **Georg Friedrich Händel:** *Suite en Re Major de la Música Aquàtica HWV 349 i en Sol Major/sol menor HWV 350*

* Concert dedicat a la memòria d'Ernest Lluch. Producció del Festival de Músiques de Torroella de Montgrí.

Orquestra Barroca Zefiro

Violins primers

Nicholas Robinson

Cecilia Bernardini

Isabella Bison

Claudia Combs

Violins segons

Renata Spotti

Laura Mirri

Ulrike Fischer

Alessandro Di Vona

Violes

Anna Aldomà

Ayako Matsunaga

Violoncels

Marco Ceccato

Sara Bennici

Contrabaix

Riccardo Coelati

Tiorba

Pietro Prosser

Oboè

Paolo Grazzi

Fagot

Carles Cristóbal

Trompes

Dileno Baldin

Francesco Meucci

Trompetes

Luca Marzana

Jonathan Pia

Clave

Francesco Moi

Alfredo Bernardini, oboè, flauta i direcció

Programa

Primera part

G. F. Händel (1685-1759):

Suite en Fa Major, de la Música Aquàtica, HWV 348

(Londres 1715), per a 2 trompes, 2 oboès, corda i b.c.

- Overture (Grave-Allegro)
- Adagio e staccato
- Allegro – Andante – Allegro
- Passepied
- Air
- Bourrée
- Andante
- Hornpipe
- Menuet I -II

Joan Pla (ca.1720 – ca.1775) / **Josep Pla** (1728-1762):

Concert per a dos oboès en Re Major, IV – 1

- Allegro
- Largo
- Allegro

Segona part

Joan Pla (ca.1720 – ca.1775) / **Josep Pla** (1728-1762):

Concert per a oboè en Do Major, IV –5 (primera audició moderna)

- Allegro
- Adagio un poco andante
- Allegro

G. F. Händel (1685-1759):

Suite en Re Major, de la Música Aquàtica, HWV 349

(Londres 1717)

Suite en Sol Major/menor, de la Música Aquàtica, HWV 350

(Londres 1736) per a flauta, 2 trompetes, 2 oboès, 2 trompes, corda i b.c.

- (Allegro)
- (Hornpipe)
- (Sarabande)
- Aria I- II
- Menuet I – II
- (Gigue I – II)
- (Bourrée)
- Lentement
- Coro

Comentari del programa

Georg Friedrich Händel: *Música aquàtica*

La tardor del 1710, el *kapellmeister* Georg Friedrich Händel, al servei del príncep elector Jordi de Hannover, va arribar a la ciutat de Londres amb un permís del seu patró. Les raons d'aquest desplaçament no les sabem del cert, però una de les possibilitats actualment considerades és la seva implicació en les intrigues cortesanes que es desenvoluparen arran de la Guerra de Successió a la corona espanyola. En tot cas, segons els primers biògrafs del compositor, al príncep de Hannover no li va agradar que Händel compongués un tedéum per a celebrar el tractat de pau d'Utrecht (1712), que era contrari als seus interessos polítics, com tampoc no li hauria agradat segurament que acabés abandonant el seu servei per a entrar de músic a la cort d'Anglaterra. Així doncs, quan el mateix Jordi de Hannover fou cridat a ocupar el tron britànic per la mort sense successió d'Anna Estuard (1714), la situació de Händel hauria esdevingut un xic galdosa.

La llegenda continua, i ens diu que la reconciliació de tots dos personatges s'hauria produït arran d'una excursió aquàtica de la cort sobre el Tàmesis, que Händel va amenitzar amb un seguit (*suite*) de peces orquestrals que va compondre i dirigir des d'una de les barques. Així doncs, hauria estat aquesta *Música aquàtica*, executada l'estiu del 1717 en la desfilada i parada fluvial des del palau de Whitehall fins a Chelsea, l'instrument per a la recuperació del favor reial perdut. Tot plegat són dades que no concorden del tot amb determinats fets i circumstàncies provades (de fet, algunes de les vint danses i altres peces que integren el recull ja havien estat compostes amb anterioritat), tot i que el més probable és que hi hagués un rerafons de veritat en tota aquesta història. En tot cas, "se non è vero..."

El conjunt de la *Música aquàtica*, orquestrat amb una opulència inusitada, alterna moviments de gran brillantor amb d'altres més delicats. En una època en què l'orquestra simfònica no estava encara tipificada, Händel presenta un gran fresc on, per sobre de la presència continua de la corda, els instruments de vent assoleixen un fort protagonisme, a vegades de forma

concertant i a voltes com a acoloriment harmònic i tímbric. En les peces en Fa major aquests són els oboès i les trompes, mentre que a les peces en Sol són les flautes que marquen el caràcter més pastoril del conjunt. Les peces en Re major, finalment, són les més potents, amb els seus diàlegs de trompetes i trompes. Totes elles foren considerades ben aviat com una unitat i algunes esdevingueren de les més populars de l'autor, qui en va arranjar algunes per a formacions més grans o més petites, o bé les va reciclar en concerts d'orgue. Ja en vida de Händel fou costum agrupar-les per tonalitats en diferents reculls, i la numeració moderna HWV (Händel Werke Verzeichnis) del *Händel-Handbuch*, en fa tres *suites* (en Re, en Fa i en Sol). En aquest concert, tanmateix, s'ha optat per respectar l'alternança de tonalitats que trobem en edicions primerenques de l'obra.

Els concerts per a oboè dels germans Pla

Des de l'any 1741, Händel s'havia retirat del camp operístic per deixar pas a compositors representatius de l'estil més modern de Hasse, Jommelli o Pergolesi, una nova estètica que estava representada a Londres per un jove i encara desconegut Gluck, que va haver de compartir cartell amb un operista en el zenit de la seva fama: Domènec Terradellas. Set anys més tard, el 1754, quan el vell Händel -en actiu malgrat la pèrdua de la visió- componia els seus darrers oratoris, Londres va poder escoltar altres músics vinguts de Catalunya: els germans Josep i Joan Pla, virtuosos de l'oboè i d'altres instruments que interpretaven les seves pròpies obres.

El prestigi de Händel i l'activitat desenvolupada per altres compositors i instrumentistes italians establerts a Londres, com Geminiani, fou la raó principal de la llarga pervivència de l'estètica barroca en la música instrumental anglesa, i això en uns moments on l'estil simfònic del primer Classicisme triomfava arreu del continent. Certament, l'estil instrumental d'arrels corellianes és evident en els concerts i les obertures orquestrals d'Avison, Arne o Boyce, i no fou fins a l'arribada de Johann Christian Bach (1762) que l'estil clàssic s'anà imposant a les sales de concert de la capital britànica. En aquest context, doncs, les actuacions dels germans Pla hi aportaren l'aire més modern i galant, diametralment oposat a la contenció apol·línica dels compositors instrumentals britànics post-corellians. Les seves sonates en trio són ben bé diàlegs amables entre els dos instruments aguts, mentre que els seus concerts, renunciant tant als temes contundents i vigorosos de Vivaldi com als entramats contrapuntístics d'Albinoni, posaven el seu èmfasi en la melodositat i en els desenvolupaments cantàbils, uns trets que els mateixos crítics de l'època lloaren en les interpretacions d'aquests germans.

Cal dir que no és fàcil destriar quin dels tres germans Pla que foren compositors destacats -Joan, Josep i Manel- és l'autor dels quatre concerts d'oboè que en coneixem actualment. Com en la majoria d'obres d'aquests autors, tant els manuscrits com les

edicions de l'època que ens han arribat es limitaven a atribuir-los a "Plà" o "Signors Plas", fins i tot amb variants ortogràfiques ocasionals. Una de les excepcions a aquesta regla és el de l'únic concert compost per a flauta (IV-2), que es va trobar a Itàlia i que està atribuït a "Emanuel' Pla". Si tenim en compte, però, que Manuel fou l'únic dels tres germans que no va sortir de la península ibèrica, aquesta pista escadussera encara ens planteja més interrogants que no pas esclariments. En tot cas, l'obra palesa unes similituds estilístiques, estructurals i fins i tot temàtiques (concretament amb el *concert per a oboè en Si bemoll*, IV-3), que fan pensar en autors, si no idèntics, sí molt propers entre ells.

El cas del *Doble Concert en Re major* (IV-1) és força diferent. Ateses les notícies de la premsa francesa de l'època, segons les quals els "frères Plas" tocaren a París un "concerto de leur composition" l'any 1752, és molt probable que aquesta obra hagués estat composta conjuntament entre Joan i Josep i presentada a París abans d'executar-la a Londres.

Ben altrament, el *Concert en Do major* (IV-5), és una obra força diferent en determinats aspectes. Els altres concerts per a oboè —l'esmentat IV-3 en Si bemoll i el IV-4 en Sol major, atribuït erròniament a Giovanni Benedetto Platti— s'han conservats a l'arxiu de l'orquestra dels prínceps de Thurn und Taxis, a Ratisbona (Baviera) i formen una parella per les similituds d'estil i de dificultat tècnica. Aquest tercer concert en Do, que ara s'interpreta per primera vegada, s'ha conservat a la República Txeca, en el castell de Český Krumlov (un altre arxiu excepcionalment ric en concerts per a instruments de vent del segle XVIII), i no presenta el mateix grau de desenvolupament. Així doncs, si els dos concerts de Ratisbona els podem atribuir ara per ara a Joan Pla (que va donar concerts en solitari després de la mort de Josep, el 1762), aquest tercer concert sembla haver estat compost en una etapa anterior, i l'evidència de l'autoria és menys sòlida. Fos qui en fos l'autor, d'entre els tres germans Pla, estem davant d'una obra brillant però amable, amb brillants i capriciosos desenvolupaments del discurs solista, acompanyat per una orquestra que inclou dues trompes, escrites en un estil a

cavall entre les parts brillants del Barroc i les més harmòniques del Classicisme.

Com a obra de virtuosisme que era, el *Concert en Do* no va ser mai publicat, atesa la poca sortida que hauria tingut en el mercat editorial. Els editors anglesos, sempre amatents a oferir al consumidor les obres més populars en versions assequibles, sí que publicaren el *Doble Concert* en una versió que redueix l'orquestra a la mínima expressió (primers violins, segons violins i baixos) i que exigeix uns nivells de dificultat assolibles pels *amateurs* de l'època, alhora que ofereix la possibilitat de ser interpretat amb oboès o amb flutes travesseres: tot plegat, probablement, cara a facilitar-ne la difusió comercial.

I si l'obra de Händel havia estat publicada com a *The Celebrated Water-Musick*, aquesta obra dels germans Pla fou encapçalada amb el títol *A Favourite Concerto*. D'aquesta manera, els respectius editors ens deixaren un testimoni de la popularitat que tingueren totes dues obres entre el públic londinenc de la seva època.

Josep Dolcet

Currículums

ENSEMBLE ZEFIRO

Segons la mitologia grega, ZEFIRO era *el déu tendre i dolç del vent de l'oest*.

El 1989, els oboistes Alfredo Bernardini i Paolo Grazzi, i el baixista Alberto Grazzi, membres d'orquestres barroques excepcionals, varen fundar ZEFIRO, un grup de música versàtil, especialitzat en el repertori per a instruments de vent del segle XVIII.

ZEFIRO ha participat en importants festivals europeus (Amsterdam, Barcelona, Ginebra, Hèlsinki, Innsbruck, Lió, Londres, Madrid, Manchester, Milà, Munich, Palma de Mallorca, París, Praga, Regensburg, Salzburg, Stresa, Utrecht, Viena, etc.); també ha actuat fora d'Europa: a Israel, a Sudamèrica, al Japó i a ciutats com El Caire. Arreu on ha anat sempre ha rebut una resposta positiva tant per part del públic com de la premsa.

Els enregistraments de les sis sonates de J. D. Zelenka i de la música per a conjunt de vent de W. A. Mozart, ambdós pel segell francès Astrée/Auvidis, han estat guardonats amb diversos premis internacionals, entre els quals destaca el Gran Premi du Disque, i fan de ZEFIRO una referència mundial per a aquest repertori. Enregistraments més recents pel segell Ambroisie, ZEFIRO ha rehabilitat notables compositors desconeguts de finals de segle XVIII com Georg Druschetzky i Luigi Gatti.

El 1999 ZEFIRO va ser escollit per la televisió belga per a filmar un documental sobre Antonio Vivaldi. Els seus últims enregistraments inclouen la música aquàtica de Händel i Telemann i arranjaments propis d'òperes de Mozart per a conjunt de vent, ambdós publicats amb el segell Ambroisie, així com un disc de "concerti per vari instrumenti" d'Antonio Vivaldi com a part del projecte d'Opus/Naïve d'enregistrar l'obra completa d'aquest compositor. Els propers enregistraments inclouen la música de vent de L. v. Beethoven i obres i Instrumentals de J.F. i C. F. C. Fasch.

L'Ensemble ZEFIRO pot actuar en tres formacions diferents: conjunt de cambra, grup de vent (Harmonie) i orquestra barroca,

això li permet cobrir una una àmplia part del repertori barroc, des dels *Concertos* de Vivaldi fins a les òperes de Handel, de les Cantates de Bach i les Mises de Haydn a la música de vent de Mozart, Rossini i Beethoven.

ALFREDO BERNARDINI, director

Nascut a Roma el 1961, Alfredo Bernardini es traslladà a Holanda el 1981 per a especialitzar-se en oboè barroc i música antiga, allà estudià amb mestres com Bruce Haynes i Ku Ebbinge. El 1985 entrà a formar part de l'Orquestra Barroca de la Unió Europea el primer any de la seva creació. El 1987 obtingué el seu diploma de solista al Real Conservatori de L'Haia.

Ha participat en concerts arreu d'Europa, Estats Units, Japó, la Xina, Israel, Egipte, Sudamèrica i Austràlia, tant com a membre com a solista convidat de prestigioses orquestres barroques com ara Hesperion XX, Le Concert des Nations, La Petite Bande, Das Freiburger Barockorchester, The English Concert, Bach Collegium Japan, The Amsterdam Baroque Orchestra entre d'altres. El 1989 fundà l'ensemble Zefiro junt amb els germans Paolo i Alberto Grazzi, una formació en la qual els instruments de vent tenen un paper predominant. Ha participat en més de 100 enregistraments discogràfics. El 1995 el seu CD amb els concerts per a oboè de Vivaldi va ser premiat amb el Cannes Classic Award.

El 1999 va dirigir al grup Zefiro en un documental sobre Antonio Vivaldi per la televisió belga. A més de dirigir Zefiro en la formació orquestral, ha estat director convidat d'orquestres barroques a Itàlia, l'Estat espanyol, França, Portugal, Alemanya, Austràlia i també de l'European Union Baroque Orchestra en una gira per la Xina, Alemanya i l'Estat espanyol, el novembre de 2001.

Les seves investigacions sobre la història dels instruments de vent es troben recollides en diversos articles publicats per revistes internacionals especialitzades. Des de 1992 és professor del Conservatori d'Amsterdam i des de 2002 de l'Escola Superior de Música de Catalunya. És també professor convidat d'altres conservatoris i cursos d'estiu a Itàlia, França, l'Estat espanyol, Portugal, Alemanya, Àustria, Israel, Estats Units, etc.

Discografia

WEB

<http://www.ensemblezefiro.it>

Proper concert

Diumenge 26 de juliol
22.00 h / Plaça de la Muralla

CARTES MERIDIONALS DE JOSEP PLA

LISBOA ZENTRAL CAFÉ

JOAN ALAVEDRA, acordió
EDUARD ALTABA, contrabaix i baix elèctric
SALVADOR BOIX, flauta i mandolina
ORIOL CAMPRODÓN, clarinets i saxos
XAVIER MAURETA, bateria, percussió i veu

Amb la col·laboració de:

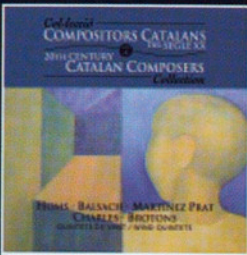
DAVID BAGÉS, veu
CRISTÓBAL RENTERO, llaüt, llaüt àrab, bouzuki...
PEP PASCUAL, clarinet i saxos
ALMED AL'TORTAHAD, percussió
RAMON SIMÓ, direcció artística
YONAY BOIX, edició video
ROBERT BALLESTER, tècnic de so
QUICO GUTIÉRREZ, disseny llums

Lisboa Zentral Cafè presenta *Cartes meridionals*
a partir del llibre de Josep Pla de 1929

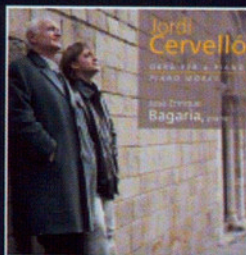
*Coproducció del Festival de Músiques de Torroella de Montgrí,
la Xarxa de Músiques a Catalunya, la Fira Mediterrània i el Taller
de Músics.

PER A MÉS INFORMACIÓ, CONSULTEU EL WEB
www.festivaldetorroella.com

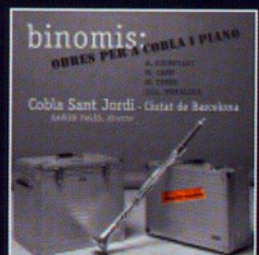
CATALAN! MUSIC

COMPOSITORS CATALANS S.XX - QUINTETS DE VENT
Homs, Balsach, Martínez, Prat, Charles, Brotons

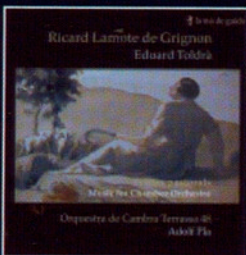
JORDI CERVELLÓ
OBRA PER A PIANO
José Enrique Bagaria

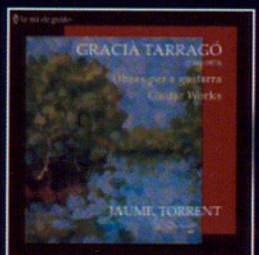
OBRES ORIGINALS PER A COBLA I PIANO
Guinovart, Camp, Timón, Moraleta, Cobla Sant Jordi

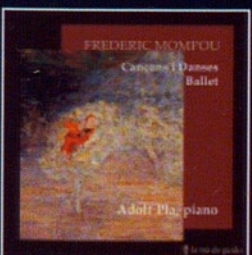
COMPOSITORES CATALANES
Freixas, Karr, Güell, ...
M.T. Garrigosa, soprano
H. Bergander, piano

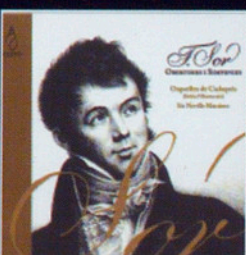
R. LAMOTE DE GRIGNON / EDUARD TOLDRÀ
Orquestra de Cambra
Terrassa 48, Adolf Pla

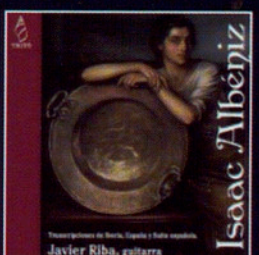
GRACIÀ TARRAGÓ
OBRES PER A GUITARRA
Jaume Torrent

FREDERIC MOMPIU:
Cançons i Danses, Ballet
Adolf Pla, piano

FERRAN SOR
OBERTURES I SIMFONIES
Orquestra de Cadaqués
Sir Neville Marriner

ISAAC ALBÉNIZ
LA GUITARRA SOÑADA
Javier Riba

Organitza:

JOVENTUTS MUSICALS DE TORROELLA DE MONTGRÍ

Emissores oficials del Festival:

Col·laboren:

EL PAÍS

TR3SC

FUNDACIÓ
VILA CASAS

Patrocinen:

Ajuntament de
Torroella de Montgrí

Diputació de Girona
221 municipis

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE CULTURA

INSTITUTO NACIONAL
DE LAS ARTES
ESCÉNICAS
Y DE LA MÚSICA

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
i Mitjans de Comunicació